

18 Jan 2011

Schaliegas in Haaren: Willen we dit?

Willem Jan Atsma, comité SchalieGASvrij Haaren
schaliegas.haaren@gmail.com

Eerste bedrijf: De Proefboring

Het begon, een paar maanden geleden, met een berichtje in het Brabants Dagblad. De Gemeente Haaren zou heeft toestemming hebben gegeven voor een proefboring naar schaliegas op haar grondgebied.

Nader onderzoek maakte ons erg omgerust. De boorlocatie bleekt binnen driehonderd meter afstand van onze woningen aan De Gijzel te komen. Ook lazen we op Internet dat schaliegas winning in Amerika, waar de techniek ontwikkeld is, een enorme hoeveelheid milieuschade en verwoesting van natuur heeft veroorzaakt. Het werd ons duidelijk dat er honderden vrachtwagens straks af en aan komen rijden door ons eens zo vredige Brabantse buitengebied. Een groot stuk landbouwgrond, waar nu nog regelmatig reetjes over heen lopen, zal worden geasfalteerd en van een hoog hekwerk voorzien. Een 28 meter hoge boortoren komt dag en nacht doorboren, met schijnwerpers en geluidshinder.

Op ongeveer 3 kilometer diepte denkt Cuadrilla een 30 tot 60 meter dikke laag schaliesteen aan te treffen, die ze hopen te raken en dan horizontaal te doorboren over een afstand van misschien wel enkele kilometers om daar een stalen buis in te leggen. Die buis zal dan op een aantal plaatsen met een springlading worden “geperforeerd” om dan met water, zand, en een tweetal chemicaliën de omringende schaliesteen onder zeer hoge druk kapot te laten scheuren – factureren of “fraccen” is hiervoor de vakterm. De bedoeling is dat het aardgas, dat naar verwachting in deze laag zit, er uit kan ontsnappen en door de pijp naar de oppervlakte gaat om zo te worden gewonnen. Cuadrilla wil dan een aantal dagen en nachten gas gaan fakkelen, dat wil zeggen: met een enorme, bulderende vlam laten verbranden, om metingen te kunnen doen druk- en stromingswaarden die moeten uitwijzen of het gas economisch winbaar is.

Quadrilla neemt hierbij een enorm risico. Allereerst financieel: ze investeren vele miljoenen in een naar ons toeschijnt uiterst onzekere onderneming. Proefboringen van dit soort zijn in Nederland nog niet eerder uitgevoerd. De firma hoopt te kunnen aantonen dat uit de diepe gaten op het industrieterrein in Boxtel en hier in de natuur nabij Helvoirt een flink aantal miljoenen kubieke meters aardgas kan worden gewonnen. Echter, dat kan ook enorm tegenvallen; de laag is maar dun, en een fout van 1% (30 meter mis op 3 kilometer) is snel gemaakt.

Voor ons belangrijker: Cuadrilla neemt ook een risico voor het milieu en de volksgezondheid. Bij onvoorzichtigheid of ongelukken kunnen verontreiniging van de lucht, oppervlaktewater, bodem, grondwater en/of drinkwaterreservoirs optreden. Hierover later meer.

Tweede bedrijf: de exploitatie

Uiteindelijk zal Cuadrilla, en zeker de mensen die hun geld in Cuadrilla hebben geïnvesteerd, haar rechten op dit gasveld aan de hoogste bieder willen verkopen, die daar dan gas zal gaan produceren. Om het schaliegasveld echt rendabel productieklaar te maken zullen er echter heel veel boringen moeten gebeuren. Het is heel simpel: gas gaat niet uit zichzelf kilometers afleggen, dwars door steen, om naar die enkele productieboorput te komen. Er zullen dus om de paar kilometer boorputten moeten worden aangelegd, die allemaal door ondergrondse gasleidingen aan elkaar verbonden moeten worden. Dit zal enorme landschappelijke gevolgen hebben. Willen wij dit wel in Brabant? Zal er een koper zijn die bereid en in staat is om, in het dichtbevolkte en natuurrijke Brabant, de politiek, natuurbeschermers, gemeenten en bewoners daarvoor te winnen? Er zal dan ook op grote schaal hydraulisch gefractureerd moeten worden, met een gigantische behoefte aan schoon (drink)water, en een enorme productie van vervuild, en wellicht zelfs radioactief, afvalwater.

Wat kan er allemaal misgaan? Voor een antwoord op deze vraag moeten we kijken naar de Verenigde Staten, waar al veel ervaring is met schaliegasproductie. En deze ervaring is niet alleen maar positief, zoals blijkt uit een vorig jaar door Josh Fox gemaakte documentaire, Gasland geheten. Deze film is afgelopen zomer in de VS op de televisie geweest, en komt binnenkort in Engeland in de bioscoop. De trailer is te zien via de link http://www.youtube.com/watch?v=dZe1AeH0Qz8&feature=player_embedded

Wat is Wijsheid?

De problemen met schaliegas in de VS hebben in een aantal staten geleid tot moratoria, tot stopzetting van de ontwikkeling totdat de milieuproblemen goed zijn onderzocht en er een oplossing voor is gevonden. Wat daar gebeurd is, willen wij natuurlijk volstrekt niet hier, daar is iedereen het denk ik wel over eens. De simpelste manier om dat te voorkomen is: er hier niet aan beginnen. Maar als het dat toch, met alle geweld, nodig wordt gevonden is het aan Cuadrilla om ons te overtuigen van de veiligheid van hun werkwijze. Wij hebben de risico's geïnventariseerd en aan de gemeente 53 vragen gesteld, waarvan een groot aantal over veiligheidsmaatregelen. We hebben de antwoorden, grotendeels door Cuadrilla aangeleverd, kortgeleden ontvangen en willen deze, samen met de gemeente graag openbaar maken, zodat iedereen zich hierover een oordeel kan vormen. De voornaamste risico's die wij zien zijn de verontreinigingen van het milieu door stoffen die met het gas en het afvalwater naar boven komen. Dit zijn niet alleen de chemicaliën die voor het fractureren door Cuadrilla worden gebruikt. In de VS bleek het hierbij ook te gaan om giftige stoffen als benzeen, kwik, arseen, en radioactieve isotopen als radium 226 en radium 228. Wanneer de boring, en de verwerking, opslag en vervoer van het afvalwater niet zeer zorgvuldig gebeurt, kunnen deze verontreinigingen terechtkomen in het oppervlaktewater, de bodem, en ook in drinkwaterreservoirs in de buurt van de boorput. Brabant Water zij gewaarschuwd.

Het bedrijfsleven en veiligheid.

De milieuramp van de Deepwater Horizon in de Mexicaanse Golf staat ons nog vers in het geheugen. Recent is het rapport van de onderzoekscommissie verschenen, waaruit blijkt dat BP volstrekt onvoldoende oog had voor veiligheid, en steeds als eerste dacht aan veiligstellen van de opbrengst van de put tegen zo laag mogelijke kosten. Vóór deze ramp had BP ook al een lange reeks incidenten en ongevallen die erop wijzen dat dit een structureel probleem van het bedrijf is. In Moerdijk hebben we eerder deze maand kunnen zien dat ook in Nederland veiligheid niet altijd het eerste is waar het bedrijfsleven aan denkt. Het onderzoek naar deze milieuramp is nog lang niet afgesloten, en natuurlijk is Cuadrilla BP niet, en al helemaal niet Chemie-Pack. Toch is er, zo dicht bij mensen en bij kwetsbare natuur, voor

ons alle reden om op dit punt alert te zijn bij plannen met mogelijke milieu- en gezondheidsrisico's.

Cuadrilla is een zeer jong bedrijf, opgericht in 2007. Het heeft een korte, voor zover wij hebben kunnen nagaan niet door ongelukken of vervuiling bezoedelde geschiedenis. We hebben met het management van Cuadrilla Nederland om de tafel gezeten, en twijfelen niet aan hun intenties om een goed en veilig karwei te doen. Maar of ze in staat en bereid zijn om alle risico's uit te sluiten door altijd op een veilige manier te werken en nooit, zoals bij BP gebruikelijk was, eventjes snel een binnenbochtje nemen om kosten uit te sparen? Die zekerheid hebben wij als aanwonenden niet, tenzij er goede afspraken tevoren op papier worden gezet, die met een voldoende deskundige overheid worden overeengekomen, en vervolgens ook op een effectieve manier worden geïnspecteerd op de werkplek, niet achteraf op papier. Wellicht het belangrijkste: er moet de mogelijkheid zijn van onmiddellijk ingrijpen en correctie dan wel stopzetting van de activiteiten en dwangsommen, als hier vanuit veiligheids oogpunt aanleiding toe is.

Cuadrilla is aansprakelijk voor schade die ontstaat ten gevolge van de proefboring, zoals milieuvervuiling, persoonlijk letsel, waardedaling van onroerend goed, uitgebroken paarden ten gevolge van het fakkelen, wat al niet – maar als het echt goed mis gaat, wie betaalt er dan? BP was 23 miljard dollar kwijt in de Mexicaanse Golf, maar had diepe zakken. Interessant is te weten wat het maximum is van Cuadrilla's aansprakelijkheidsverzekering.

De rol van het Staatstoezicht op de Mijnen

Het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) heeft als taak om toe te zien dat de wettelijke regels rond mijnbouw, waartoe boren naar schaliegas behoort, worden nageleefd. Kunnen wij, als omwonenden, het Staatstoezicht vertrouwen en gerust gaan slapen? We vrezen van niet. Het SodM is onderdeel van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, een ministerie dat vooral oog heeft voor de economie. Toch is het SodM kennelijk, onder de WABO, de enige instantie die kijkt of de proefboring aan alle milieunormen voldoet. Ons bekruipt het gevoel dat hier de wolf op onze schapjes gaat passen.

Bovendien zijn de wettelijke regels rond schaliegaswinning zeer summier, en behoeven deze nadere uitwerking. Wat we in de voor ons toegankelijke procedures van de SodM lezen stelt ons niet gerust; veel ervan is oud: We

lazen ergens een verwijzing naar de nieuwe mijnwet die komen *zal*, terwijl deze al sinds 2004 in werking is. (SodM document BMP02, bladzijde 17). Bovendien is schaliegas ook voor het Staatstoezicht een nieuw aandachtveld, waar het, vrezen wij, nog weinig kennis over heeft. De plannen van het nieuwe kabinet om veel zaken te dereguleren en veel ambtenaren te ontslaan wekken ook weinig vertrouwen dat dit wel goed gaat komen. Wij willen dan ook heel graag, op korte termijn, met het Staatstoezicht om de tafel gaan zitten.

De rol van de Locale overheid (gemeente, provincie)

We hebben uitvoerig met de gemeente gesproken, maar zijn eerlijk gezegd nogal teleurgesteld in de mate waarin het gemeente-, maar ook provinciebestuur zich tot nu toe heeft inzet bij de besluitvorming in deze zo belangrijke kwestie. Er wordt met een lange wijsvinger naar het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie gewezen, maar verder hebben wij tot nu toe weinig activiteit kunnen bespeuren. Wij hopen dat onze lokale bestuurders vanaf dit moment zich actief met de kwestie van schaliegas zullen gaan bemoeien, en willen als omwonenden graag een constructieve gesprekspartner voor hen zijn.

De rol van de Milieubeweging

Wij willen graag ook met de milieubewegingen in Brabant over deze proefboringen in gesprek. Tot nu toe is er nog niet veel discussie geweest met de milieubewegingen over de ins en outs van schaliegaswinning. Zoals gezegd is dat in de VS, en nu ook in Engeland, wel anders. Hopelijk gaat deze discussie ook hier in Brabant na vandaag beginnen, en bij ons staat de deur voor hen wijd open.

De Stichting in oprichting: Schaliegasvrij Haaren

Wij als omwonenden de koppen bij elkaar gestoken en besloten een stichting op te richten die deze ontwikkeling in ons geliefde buitengebied nauwlettend en kritisch volgt. Ons doel: verdediging van de belangen van bewoners van het buitengebied tegen de bedreigingen die gepaard kunnen gaan met schaliegas ontwikkeling in onze omgeving.

Wij willen een actieve gesprekspartner zijn voor alle andere belanghebbenden, voor Cuadrilla, met wie wij al een goed gesprek hebben gehad, maar ook voor de gemeentelijke, provinciale, de landelijke overheid, de toezichthouder, de politiek, de milieubeweging – maar vooral ook met de inwoners van Helvoirt, Haaren, Boxtel, en andere plaatsen waar deze ontwikkeling gaat spelen. Wij willen een constructieve rol spelen, maar zullen pal staan voor de kwaliteit van ons geliefde Brabantse Landschap.

Op 28 januari gaan wij onze stichting oprichten, en hopen hem snel weer te kunnen opheffen – namelijk op het moment dat deze bedreiging is verdwenen. Een eventueel batig saldo van de Stichting zal dan ten goede komen aan de natuurbeschermingsorganisatie die het meest aan ons goede doel heeft bijgedragen.